Τεῦχος 23ο • Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2019

Λειτουργία, πραγματοποιεῖται στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἡ τελετὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Πάνω στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ὁ Χριστὸς θριάμβευσε ἐναντίον τοῦ διαβόλου. Διὰ τοῦ Σταυροῦ ἦλθε ἡ σωτηρία σὲ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Προσκυνοῦμε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ἐπειδὴ εἶναι εἰκόνα τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται πάνω στὸν Σταυρό. Τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς, γίνονται μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ Σταυροῦ. Ὁ ἱερέας εὐλογεῖ σταυροειδῶς τὸ νερὸ τῆς κολυμβήθρας. Χρίει σταυροειδῶς τοὺς νεοφωτίστους μὲ τὸ Ἅγιο Μύρο. Μὲ τὴν Θεία Εὐχαριστία καὶ τὸ Βάπτισμα μετέχουμε τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Οἱ Λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου παρακαλοῦν τὸν Θεὸ Πατέρα νὰ στείλει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ νὰ μεταβάλῃ τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασὶ σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ σφραγίζοντάς τα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ. Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι σταυρική. Ὁ Χριστὸς καλεῖ ὅσους θέλουν νὰ ἄρουν τὸν σταυρό τους, δηλαδὴ εἴτε –σὲ καιρὸ διωγμῶν– νὰ μαρτυρήσουν γιὰ τὸν Χριστό, εἴτε –σὲ καιρὸ εἰρήνης– νὰ ἀγωνίζονται νὰ ζήσουν τὴν ζωὴ τῆς εὐσεβείας, σταυρώνοντας τὰ πάθη καὶ τὶς ἐπιθυμίες του. Ὁ Χριστὸς μὲ τὴν Σταύρωσή Του συμφιλίωσε τὸν ἄνθρωπο καὶ ὅλη τὴν δημιουργία μεταξύ τους καὶ μὲ τὸν Θεό. Ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κεραίες: μία κάθετη καὶ μία ὁριζόντια. Ἡ κάθετη ὑποδηλώνει τὴν κάθετη συμφιλίωση, δηλαδὴ τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸν Θεό. Ἡ ὁριζόντια κεραία ἀναφέρεται στὴν συμφιλίωση τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους καὶ μὲ ὅλη τὴν δημιουργία. Τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ εἶναι τὸ ἀνίκητο ὅπλο κάθε Χριστιανοῦ!

Πρὶν ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες ὁ σταυρὸς ἦταν ὄργανο ἀτιμωτικῆς τιμωρίας καὶ φρικτοῦ θανάτου. Οἱ Ρωμαῖοι καταδίκαζαν στὴν ποινὴ τῆς σταυρώσεως τοὺς πιὸ μεγάλους ἐγκληματίες. Σήμερα, ὁ σταυρὸς κυριαρχεῖ σὲ ὅλη τὴν ζωὴ τῶν πιστῶν, σὲ ὅλη τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς ὄργανο θυσίας, σωτηρίας, χαρᾶς, ἁγιασμοῦ καὶ χάριτος. Ὅπως γράφει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, «αὐτὸ τὸ καταραμένο καὶ ἀποτρόπαιο σύμβολο τῆς χειρότερης τιμωρίας, τώρα ἔχει γίνει ποθητὸ καὶ ἀξιαγάπητο». Παντοῦ τὸ βλέπεις. «Στὴν ἁγία Τράπεζα, στὶς χειροτονίες τῶν Ἱερέων, στὴν Θεία Λειτουργία, στὰ σπίτια, στὶς ἀγορές, στὶς ἐρημιὲς καὶ στοὺς δρόμους, στὶς θάλασσες, στὰ πλοῖα καὶ στὰ νησιά, στὰ κοσμήματα καὶ στὶς τοιχογραφίες... Τόσο περιπόθητο σ' ὅλους ἔγινε τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ δῶρο, ἡ ἀνέκφραστη αὐτὴ χάρη». Πράγματι, ὅπου κι ἂν στρέψει κανεὶς τὸ βλέμμα του, μέσα κι ἔξω ἀπὸ τὸν Ναό, θὰ δεῖ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ. Γιατί ὅμως; Γιατὶ ἀπὸ τότε ποὺ ἐπάνω στὸν σταυρὸ καρφώθηκε καὶ πέθανε γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, τὸ ὄργανο αὐτὸ τῆς τιμωρίας ἔγινε ὄργανο σωτηρίας. «... Οὐ γὰρ ἔτι καταδίκης ἐστὶ τιμωρία, ἀλλὰ τρόπαιον ἐδείχθη ἡμῖν σωτηρίας», λέει ἕνα τροπάριο. Τὸ ποτὲ ἀντικείμενο τῆς αἰσχύνης ἔγινε ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς πρώην κατάρας τὸ σύμβολο, ἔγινε «ἀρᾶς τῆς ἀρχαίας λύτρον». Τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θανάτου τὸ ξύλο, ἔγινε «χαρᾶς σημεῖον» καὶ «ζωῆς ταμεῖον». Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐπειδὴ πάνω στὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ, μαζὶ μὲ τὸ πανάχραντο σῶμα Του, ὁ Κύριος κάρφωσε καὶ τὶς ἁμαρτίες μας. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ μᾶς συμφιλίωσε μὲ τὸν οὐράνιο Πατέρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μᾶς εἶχε χωρίσει ὁ διάβολος, ἐξαπατώντας τοὺς προπάτορες. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἄνοιξε τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀφοῦ μέχρι τὴν σταύρωση Ἐκείνου ὁ Ἅδης κατάπινε ἀχόρταγα ἀκόμη καὶ τοὺς δικαίους. Γι' αὐτὸ ἔχει τόση δύναμη καὶ χάρη, τὴν δύναμη καὶ τὴν χάρη τοῦ Χριστοῦ, πού, ὅταν σταυρώθηκε, τὴν μεταβίβασε μὲ τρόπο μυστικὸ καὶ ἀκατάληπτο στὸν τίμιο σταυρό Του, ὅπως σοφὰ μᾶς λέει καὶ ἡ ὑμνολογία: «Ὁ σταυρός σου, Χριστέ, εἰ καὶ ξύλον ὁρᾶται τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ θείαν περιβέβληται δυναστείαν καὶ αἰσθητῶς τῷ κόσμῳ φαινόμενος, νοητῶς

τὴν ἡμῶν θαυματουργεῖ σωτηρίαν...».

Πῶς ὅμως θὰ γίνει γιὰ μᾶς φυλακτήριο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ; Πῶς θὰ γίνει στὰ χέρια μας φόβητρο τῶν δαιμόνων; Ἂν τὸ κάνουμε σωστά. Ἂν τὸ κάνουμε ὅπως μᾶς παραδίδει καὶ μᾶς διδάσκει ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία –μὲ πίστη, εὐλάβεια, συναίσθηση, ἱεροπρέπεια, ταπείνωση καὶ διάκριση. Πῶς δηλαδή; Ἀρχικὰ ἑνώνουμε τὰ τρία πρώτα δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, ὁμολογώντας ἔτσι τὴν πίστη μας σ' ἕναν Θεό, ποὺ εἶναι ταυτόχρονα καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, τρία πρόσωπα –ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα–, ὁμοούσια, ἑνωμένα μεταξύ τους «ἀχωρίστως» καὶ «ἀδιαιρέτως». Τὰ ἄλλα δύο δάκτυλα, ποὺ ἀκουμποῦν στὴν παλάμη, συμβολίζουν τὶς δύο φύσεις τοῦ Κυρίου μας, τὴν θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο κάνουμε μία συμβολικὴ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας, ποὺ βάσεις καὶ θεμέλιά της ἀποτελοῦν τὸ τριαδολογικὸ καὶ τὸ χριστολογικὸ δόγμα. Μετὰ φέρνουμε τὸ χέρι στὸ μέτωπο, τὴ σωματικὴ περιοχὴ τῆς διανοητικῆς λειτουργίας, φανερώνοντας ἔτσι ὅτι ἀγαποῦμε τὸν Θεὸ μὲ ὅλη μας τὴν διάνοια καὶ ὅτι ἀφιερώνουμε σ' Αὐτὸν ὅλες μας τὶς σκέψεις. Τὸ χέρι ἔρχεται κατόπιν στὴν κοιλιακὴ χώρα. Ἔτσι δηλώνουμε συμβολικὰ ὅτι προσφέρουμε στὸν Κύριο ὅλες τὶς ἐπιθυμίες μας καὶ ὅλα τὰ συναισθήματά μας. Τέλος, φέρνουμε τὸ χέρι στοὺς ὤμους, πρῶτα στὸν δεξιὸ καὶ μετὰ στὸν ἀριστερό, ὁμολογώντας ἔτσι ὅτι καὶ κάθε σωματική μας δραστηριότητα ἀνήκει σ' Ἐκεῖνον.

Μία ἄλλη συμπληρωματικὴ ἑρμηνεία, θεολογικότατη μέσα στὴν ἁπλότητά της, μᾶς δίνει στὴν πέμπτη διδαχή του ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός: «Ἀκούσατε, χριστιανοί μου, πῶς πρέπει νὰ γίνεται ὁ σταυρὸς καὶ τί σημαίνει: Μᾶς λέγει τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον πὼς ἡ ἁγία Τριάς, ὁ Θεός, δοξάζεται εἰς τὸν οὐρανὸν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. Τί πρέπει νὰ κάμεις καὶ ἐσύ; Σμίγεις τὰ τρία σου δάκτυλα μὲ τὸ δεξιὸν τὸ χέρι σου καὶ μὴν ἠμπορώντας νὰ ἀνεβῇς εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ προσκυνήσῃς, βάνεις τὸ χέρι σου εἰς τὸ κεφάλι σου, διατὶ τὸ κεφάλι σου εἶναι στρογγυλὸ καὶ φανερώνει τὸν οὐρανὸν καὶ λέγεις μὲ τὸ στόμα: Καθὼς ἐσεῖς οἱ ἄγγελοι δοξάζετε τὴν Ἁγίαν Τριάδα εἰς τὸν οὐρανόν, ἔτσι καὶ ἐγώ, ὡς δοῦλος ἀνάξιος, δοξάζω καὶ προσκυνῶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Καὶ καθὼς αὐτὰ τὰ δάκτυλα εἶναι τρία –εἶναι ξεχωριστά, εἶναι καὶ μαζί– ἔτσι εἶναι καὶ ἡ ἁγία Τριάς, ὁ Θεός, τρία πρόσωπα καὶ ἕνας μόνος Θεός. Κατεβάζεις τὸ χέρι σου ἀπὸ τὸ κεφάλι σου καὶ τὸ βάνεις εἰς τὴν κοιλίαν σου καὶ λέγεις: Σὲ προσκυνῶ καὶ σὲ λατρεύω, Κύριέ μου, ὅτι κατεδέχθης καὶ ἐσαρκώθης εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Τὸ βάζεις πάλιν εἰς τὸν δεξιὸν σου ὦμον καὶ λέγεις: Σὲ παρακαλῶ, Θεέ μου, νὰ μὲ συγχωρήσῃς καὶ νὰ μὲ βάλῃς εἰς τὰ δεξιά σου μὲ τοὺς δικαίους. Βάνοντάς το πάλι εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον λέγεις: Σὲ παρακαλῶ, Κύριέ μου, μὴ μὲ βάλῃς εἰς τὰ ἀριστερὰ μὲ τοὺς ἁμαρτωλούς. Ἔπειτα κύπτοντας κάτω εἰς τὴν γῆν: Σὲ δοξάζω, Θεέ μου, σὲ προσκυνῶ καὶ σὲ λατρεύω, ὅτι, καθὼς ἐβάλθηκες εἰς τὸν τάφον, ἔτσι θὰ βαλθῶ καὶ ἐγώ. Καὶ ὅταν σηκώνεσαι ὀρθός, φανερώνεις τὴν Ἀνάστασιν καὶ λέγεις: Σὲ δοξάζω, Κύριέ μου, σὲ προσκυνῶ καὶ σὲ λατρεύω, πὼς ἀναστήθηκες ἀπὸ τοὺς νεκροὺς διὰ νὰ μᾶς χαρίσεις τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Αὐτὸ σημαίνει ὁ πανάγιος σταυρός».

Ὅπως διαπιστώνουμε ἀπὸ τὰ παραπάνω, τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ κλείνει μέσα του ὅλα τὰ σωτηριώδη γεγονότα, ποὺ οἰκονόμησε ἡ ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν «πεπτωκότα» ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι σημεῖο σωτήριο, σημεῖο ζωοποιό, σημεῖο ἁγιαστικό, «νικοποιὸν ὅπλον» (ἅγιος Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων), «τῶν κακῶν ἀλεξιτήριον» (ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης), «κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων» (ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος) γιὰ τοὺς χριστιανούς. Ἂς τὸν χρησιμοποιοῦμε λοιπὸν ὅσο μποροῦμε πιὸ συχνά, ἁγιάζοντας μ' αὐτὸ κάθε πτυχὴ τῆς καθημερινῆς καὶ τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

Τεῦχος 23ο • Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2019

Μιλώντας γιὰ τὸ Βυζάντιο στοὺς σημερινοὺς νέους

Γεώργιος Βογιατζῆς
Βυζαντινολόγος, Δρ. Ἱστορίας

Ἡ τελευταία εὐκαιρία νὰ γνωρίσει τὸ Βυζάντιο ἕνας μαθητὴς τῆς ἐποχῆς μας δίνεται στὴν Β΄ τάξη τοῦ Λυκείου. Ἡ χιλιόχρονη βυζαντινὴ ἱστορία, ἐκ τῶν πραγμάτων, διδάσκεται ἐπιλεκτικά. Τὸ ὑλικὸ εἶναι ἀπέραντο καὶ ὁ χρόνος περιορισμένος. Τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ μαθήματα γενικῆς παιδείας ἔχει ἤδη ἀτονήσει, καθὼς ἡ δοκιμασία τῆς ἑπόμενης τάξης εἶναι πρὸ τῶν πυλῶν. Τί νὰ πρωτοπεῖ κανεὶς στοὺς μαθητὲς γιὰ τὸ Βυζάντιο; Καὶ πῶς νὰ ἀνατρέψει τὴν ἐπικρατοῦσα ἄποψη ὅτι ἡ βυζαντινὴ ἐποχὴ ὑπῆρξε μία περίοδος στασιμότητας, ποὺ ἁπλῶς παρεμβάλλεται ἀνάμεσα στὶς δύο ἔνδοξες σελίδες τῆς ἱστορίας μας, τὸν χρυσὸ αἰῶνα τοῦ Περικλῆ καὶ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ ’21; Ἢ τὴν ἄποψη ὅτι ἡ βυζαντινὴ ἱστορία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν μονότονη διαδοχὴ ἀμέτρητων αὐτοκρατόρων, ποὺ ἔχαναν ἢ κέρδιζαν τὸν θρόνο μετὰ ἀπὸ συνωμοσίες καὶ αἱματηροὺς ἀνταγωνισμούς; Ἦταν, λοιπόν, τόσο ἀσήμαντοι, τόσο τιποτένιοι αὐτοὶ οἱ Βυζαντινοί;

Βέβαια, οἱ ἄγγελοι ποὺ ἀντικρίζουμε στοὺς τοίχους τῶν βυζαντινῶν ναῶν, ἐκφράζουν μία ὑπερκόσμια γαλήνη καὶ ὁμορφιά. Τί σχέση ἢ ποιά ὁμοιότητα ἔχουν, ὅμως, οἱ βυζαντινοὶ ἄγγελοι μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Βυζαντίου; Οἱ καλλιτέχνες ποὺ ζωγράφισαν αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους καὶ ὅσοι τοὺς θαύμαζαν, δηλαδὴ ὅλοι οἱ Βυζαντινοί, ἀσφαλῶς δὲν ἦταν καὶ οἱ ἴδιοι ἄγγελοι. Ἦταν ἄνθρωποι καί, ὅπως ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα, οἱ Βυζαντινοὶ εἶχαν καὶ ἀρετὲς καὶ ἀδυναμίες. Τὸ σίγουρο, ὅμως, εἶναι ὅτι ἤθελαν νὰ μοιάσουν στοὺς ἀγγέλους τῶν ναῶν τους, ἤθελαν νὰ ἀξιωθοῦν νὰ ζήσουν τὴν γαλήνη καὶ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου τῶν ἀγγέλων. Ἔτσι ἔβλεπε ὁ βυζαντινὸς ἄνθρωπος τὴν ζωή του καὶ τὴν αὐτοκρατορία του. Μία ἐπίγεια ἀνταπάκλαση τῆς οὐράνιας βασιλείας, τοῦ ἴδιου τοῦ Παραδείσου. Μπορεῖ ἡ καθημερινὴ πραγματικότητα νὰ ἦταν γεμάτη μὲ δυσκολίες καὶ ἀποτυχίες, μπορεῖ ὁ αὐτοκράτορας καὶ οἱ ὑπήκοοί του νὰ ἦταν ἁμαρτωλοί, νὰ ἔκαναν λάθη καὶ ἀδικήματα, ἀλλὰ ὁ στόχος δὲν ἄλλαζε. Τὸ καράβι τῆς ἐπίγειας αὐτοκρατορίας, μὲ καπετάνιο τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα, ἦταν προορισμένο νὰ ὁδηγεῖ τοὺς ἐπιβάτες του, ὅλους τοὺς πολίτες, στὴν ἐπουράνια βασιλεία. Νὰ τοὺς προστατεύει ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ φθαρτοῦ κόσμου καὶ νὰ τοὺς ταξιδεύει μὲ ἀσφάλεια στὴν αἰωνιότητα τοῦ ἄφθαρτου. Ἡ πορεία ἦταν πάντα –ἔπρεπε νὰ εἶναι– ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ σκοτάδι πρὸς τὸ φῶς,

ἀπὸ τὴν πτώση στὴν ἀνάσταση.

Οἱ λεπτομέρειες τῶν γεγονότων μᾶς ἐμποδίζουν νὰ διακρίνουμε αὐτὴν τὴν πραγματικότητα τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ πραγματικότητα ἦταν κάτι τὸ αὐτονόητο καί, ὡς τέτοια, δὲν χρειαζόταν νὰ τὴν ἐπαναλαμβάνουν συνεχῶς οἱ ἁπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ Βυζαντίου οὔτε νὰ τὴν καταγράφουν οἱ ἱστορικοί του. Ἄλλωστε καὶ ἐμεῖς σήμερα γινόμαστε μάρτυρες τῆς ἴδιας πραγματικότητας, κάθε φορὰ ποὺ συμμετέχουμε στὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. Ἀποτασσόμαστε τὸ σκοτάδι κοιτώντας πρὸς τὴν Δύση καί, στὴ συνέχεια, στρεφόμαστε στὴν Ἀνατολὴ καὶ δηλώνουμε τὴν πίστη μας στὸν Θεὸ τῆς Ἀγάπης. Ἡ πορεία ἴδια καὶ πάλι, ἀπὸ τὸ σκοτάδι πρὸς τὸ φῶς.

Αὐτὴ ἡ βυζαντινὴ «ἐμμονή» στὸ φῶς εἶναι πολὺ χαρακτηριστική. Μᾶς θυμίζει τὸν φυσικὸ χῶρο τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ἡλιόλουστη Μεσόγειο καὶ τὶς χῶρες ποὺ βρίσκονται στὰ ἀκρογιάλια της, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς μύθους ποὺ ἔφτιαξαν οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ τοῦ ἴδιου γεωγραφικοῦ χώρου, μύθους γεμάτους μὲ φωτεινοὺς θεοὺς καὶ ἥρωες. Προπάντων, ὅμως, μᾶς θυμίζει τὴν ἴδια τὴν βυζαντινὴ τέχνη. Τὶς ἱερὲς εἰκόνες ὅπου τὸ φῶς δὲν προέρχεται ἀπὸ κάποια φυσικὴ πηγή, ὅπως ὁ ἥλιος ἢ ἕνα κερί, ἀλλὰ ἐκπέμπεται ἀπὸ τὸ εἰκονιζόμενο πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Του. Αὐτὸ τὸ ὑπερκόσμιο φῶς, γιὰ τὸν βυζαντινὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς κληρονόμους τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι πιὸ δυνατὸ καὶ ἀπὸ τὸ φυσικὸ φῶς. Εἶναι ὁ τελικὸς προορισμός, τὸ τέρμα τῆς πορείας ποὺ ἀναφέραμε προηγουμένως. Τὸ λιμάνι ὅπου θὰ ἀράξει θριαμβευτικὰ τὸ νοητὸ καράβι τῆς αὐτοκρατορίας, μεταφέροντας τοὺς πάντες στὴν χαμένη φωτεινὴ πατρίδα τοῦ Ἀνθρώπου.

Τὸ ταξίδι τῆς αὐτοκρατορίας μέσα στὸν χρόνο δὲν ἔγινε βέβαια χωρὶς τρικυμίες καὶ ἀπώλειες. Εἶναι πολὺ μακρὺς ὁ κατάλογος τῶν ἐθνῶν ποὺ ἐπιτέθηκαν στὸ Βυζάντιο καὶ θέλησαν νὰ τὸ κάνουν δικό τους. Ἡ αὐτοκρατορία δὲν ἔμεινε ἀλώβητη ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις. Χρειάστηκε νὰ ἀγωνιστεῖ, νὰ γίνει ἐπινοητική, καὶ στὸ ἐπίπεδο τῶν πολεμικῶν τεχνικῶν καὶ στὸν τομέα τῆς διπλω-

ματίας. Ἀναγκάστηκε νὰ ἀναπτύξει δίκτυα συγκοινωνιῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν, νὰ χτίσει κάστρα, νὰ ναυπηγήσει ξανὰ καὶ ξανὰ τὸν στόλο της, νὰ ἐπιβάλει στοὺς πολῖτες της βαριὰ φορολογία, νὰ ἀναπτύξει «ὑπερόπλα» ὅπως τὸ ὑγρὸν πῦρ. Κατάφερε, τελικά, νὰ μείνει ὄρθια γιὰ ἕνδεκα αἰῶνες. Μὲ περισσότερα ἢ λιγότερα ἐδάφη, μὲ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο ὑλικὸ πλοῦτο, ἀλλὰ πάντα μὲ τὴν ἴδια πρωτεύουσα καὶ τοὺς ἴδιους θεσμούς. Μὲ τὸν πολιτισμό της νὰ ἐπιβιώνει καὶ νὰ ἀναπτύσσεται συνεχῶς. Καί, πάνω ἀπ' ὅλα, μὲ τὴν ἴδια κεντρικὴ ἰδέα: τὴν πορεία πρὸς τὸ φῶς. Ἔξοχο καὶ παγκόσμιας ἐμβέλειας παράδειγμα ἀντοχῆς, προσαρμοστικότητας καὶ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος!

Παρὰ τὴν σταθερὴ προσήλωση στὶς ἰδέες καὶ τοὺς ἀγῶνες της, ἡ αὐτοκρατορία ἄλλαξε μέσα στὸν χρόνο, καθὼς δὲν ἀπέφυγε τὴν φθορὰ καὶ τὸν πολιτικὸ θάνατο. Μὰ περισσότερο ἄλλαξαν οἱ λαοὶ ποὺ τῆς ἐπιτέθηκαν. Ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς νικήθηκαν καὶ ἐξαφανίστηκαν γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ προσκήνιο. Ἄλλοι ἐπωφελήθηκαν ἀπὸ τὰ ἐδάφη καὶ τὸν πλοῦτο, ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς πόρους καὶ τοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους ποὺ ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸ Βυζάντιο. Ἄλλοι λαοί, πάλι, ἔγιναν κοινωνοὶ τῆς πίστης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Βυζαντινῶν, ἀπέκτησαν γιὰ πρώτη φορὰ ἀλφάβητο καὶ σταθεροὺς θεσμούς, μπόρεσαν νὰ ἀναπτύξουν τὴν δική τους τέχνη καὶ νὰ ἱδρύσουν βιώσιμα κράτη. Ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀφομοιωθοῦν ἢ νὰ ἀπορροφηθοῦν ἀπὸ αὐτό.

Ἦταν ἀναπόφευκτο ἡ αὐτοκρατορία νὰ βρεθεῖ μέσα στὰ διασταυρούμενα πυρὰ τῶν λαῶν ποὺ τὴν πρόσβαλλαν ἀδιάκοπα ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα. Δὲν ἦταν μόνο ἡ φήμη ὅτι τὸ Βυζάντιο ἦταν ἡ πιὸ πλούσια χώρα τὸ στοιχεῖο ποὺ τροφοδοτοῦσε αὐτὴν τὴν ἐπιθετικότητα. Ἦταν καὶ ἡ ἀκτινοβολία ποὺ ἐξέπεμπε ἡ αὐτοκρατορία ὡς κληρονόμος τῶν κοσμοκατακτητῶν Ρωμαίων καὶ ὡς φορέας τοῦ πιὸ ἐντυπωσιακοῦ ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπέροχο μεσογειακὸ κλῖμα. Πόσο εὐτυχισμένοι, ἀλήθεια, ἔνιωσαν οἱ Ἄραβες ὅταν ἐξῆλθαν ἀπὸ τὴν κάψα τῆς πατρίδας τους καὶ ἔνιωσαν τὴν δροσιὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου ποὺ ἀπέσπασαν βίαια ἀπὸ τὸ Βυζάντιο! Καὶ πόσο ἀνακουφίστηκαν οἱ λαοὶ τῆς βόρειας Εὐρώπης, ὅταν, ὡς κατακτητὲς ἢ ὡς μισθοφόροι τοῦ Βυζαντίου, ἀπὸ τὶς παγωμένες χῶρες τους, βρέθηκαν νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἥπια ζεστασιὰ στὰ μεσογειακὰ ἀκρογιάλια!

Ἡ αὐτοκρατορία σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ κύματα τῶν ἐπιθέσεων ἀντέταξε τὴν θέληση τῶν πολιτῶν της νὰ κρατήσουν ὄρθιο τὸ καράβι ποὺ ἦταν προορισμένο νὰ τοὺς κάνει εὐτυχισμένους στὴν ἐπίγεια ζωή τους καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσει μὲ σιγουριὰ στὴν αἰωνιότητα. Ἐπιπλέον, στηρίχτηκε στὴν κληρονομιὰ τῶν κρατικῶν θεσμῶν καὶ τῶν νόμων ποὺ εἶχαν δημιουργήσει οἱ Ρωμαῖοι. Ἄλλωστε, γιὰ τοὺς Βυζαντινούς, ἡ χώρα τους, ὡς κρατικὴ ὀντότητα, δὲν ἔπαψε ποτὲ νὰ εἶναι ἡ «Πολιτεία τῶν Ρωμαίων». Οὔτε ποὺ μποροῦσαν νὰ φανταστοῦν ὅτι, μετὰ ἀπὸ αἰῶνες, κάποιοι ἐπιστήμονες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, γιὰ τοὺς δικούς τους λόγους, θὰ ἐπινοοῦσαν καὶ θὰ καθιέρωναν ἕνα διαφορετικὸ ὄνομα γι' αὐτοὺς καὶ τὸ κράτος τους. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου, ἡ λέξη «Βυζάντιο» εἶχε τὴν ἀρχική, ἱστορική της σημασία καὶ μόνο. Δήλωνε τὴν ἀρχαία ἀποικία τῶν Μεγαρέων, στὴν θέση τῆς ὁποίας, ὁ Ἅγιος καὶ Μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε ἱδρύσει τὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ θέληση τῶν πολιτῶν της καὶ τὴν σπουδαία ρωμαϊκὴ κληρονομιά, τὸ Βυζάντιο εὐτύχησε νὰ διαθέτει καὶ ἄλλους δύο ἐξαιρετικοὺς πυλῶνες. Τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴν χριστιανικὴ πίστη. Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι στὴν βυζαντινὴ Ἀνατολὴ κατάγονταν οὔτως ἢ ἄλλως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῆς μητροπολιτικῆς Ἑλλάδας καὶ τῶν δεκάδων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ποὺ εἶχαν ἱδρυθεῖ στὰ παράλια της Ἀδριατικῆς, τοῦ Ἰονίου, τῆς Μεσογείου,

τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐξείνου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φορέων τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ὁμιλητῶν της ἑλληνικῆς γλώσσας, μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ καὶ μετά, χάρη στὴν εἰρηνικὴ καὶ γόνιμη ἀλληλεπίδραση μὲ πολλοὺς γειτονικοὺς λαοὺς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εὐρύτερα τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, Ἕλληνες καὶ ἑλληνόφωνοι, ἀπὸ τὸν 1ο αἰῶνα καὶ μετὰ γνώρισαν καὶ ἀσπάστηκαν τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία, μὲ τὶς ὑψηλὲς ἠθικὲς ἀξίες της, τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀφοσίωση στὶς ἰδέες τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τοῦ κοινοῦ καλοῦ.

Τὸ Βυζάντιο εἶχε, βέβαια, καὶ τοὺς ἐσωτερικούς του ἀντιπάλους-ἀνταγωνιστές. Ἦταν κυρίως αὐτοὶ ποὺ ἀμφισβητοῦσαν τὴν παντοδυναμία τοῦ αὐτοκράτορα καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ αὐξάνουν τὴν δική τους δύναμη, ἀποκτώντας ὅλο καὶ μεγαλύτερες ἐκτάσεις γῆς, εἰς βάρος τῶν φτωχῶν γεωργῶν. Σὲ ἄλλες ἱστορικὲς στιγμές, πάλι, ὅπως ἡ περίοδος τῆς Εἰκονομαχίας, ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐξουσία ἦρθε σὲ σύγκρουση μὲ τὶς παραδόσεις καὶ τοὺς θεσμοὺς

τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ γενικὲς γραμμές, ὅμως, ἡ συνεργασία τῆς κρατικῆς μὲ τὴν θρησκευτικὴ ἐξουσία ἦταν ἁρμονικὴ καὶ γόνιμη. Ἄλλωστε, ὁ στόχος τους ἦταν κοινός. Τὸ καράβι τῆς αὐτοκρατορίας ἔπρεπε νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν ἀποστολή του καὶ νὰ σώσει τοὺς πολῖτες της σ' αὐτὴν καὶ στὴν ἄλλη ζωή. Οἱ μεγαλογαιοκτήμονες, ὅμως, παρέμειναν ὡς τὸ τέλος μία μόνιμη ἀπειλὴ καὶ προκάλεσαν τὴν διάβρωση τῆς αὐτοκρατορίας ἐκ τῶν ἔσω.

Τὸ πιὸ συναρπαστικὸ γεγονός, πάντως, ἦταν ἡ ἁρμονικὴ σύνθεση ποὺ πέτυχε τὸ Βυζάντιο ἀνάμεσα στὰ συστατικά του στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρθηκαν προηγουμένως. Τὸ σθένος τῶν ἀνθρώπων του, τὴν ρωμαϊκὴ κρατική-νομικὴ βάση του, τὸν πανάρχαιο ἑλληνικὸ πολιτισμό του καὶ τὴν χριστιανικὴ πίστη του. Ἰδιαίτερα τὸ «πάντρεμα» τῶν δύο τελευταίων στοιχείων, τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, χάρισε τεράστια πνευματικὴ δύναμη στὴν αὐτοκρατορία. Χάρη σ' αὐτὸ τὸ «πάντρεμα», ποὺ ἦταν ἔργο τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ βρῆκε πολλοὺς ἄξιους συνεχιστὲς σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, διασώθηκε καὶ προβλήθηκε ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενο καὶ τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἑρμηνεύτηκαν καὶ ἐμπεδώθηκαν, κατανοήθηκαν καὶ ἀποκρυσταλλώθηκαν.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς διεργασίες, ἡ αὐτοκρατορία εἶχε ἀποκτήσει τὸν δικό της ἰδιαίτερο πολιτισμὸ καὶ ἦταν ἕτοιμη νὰ τὸν μεταδώσει καὶ σὲ ἄλλους λαούς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο καὶ ἔκανε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία. Καὶ δὲν ἦταν μόνο οἱ Ὀρθόδοξοι Σλάβοι ποὺ εὐεργετήθηκαν ἀπὸ τὸ Βυζάντιο. Ἦταν καὶ οἱ μουσουλμάνοι Ἄραβες, πού, στὴν πιὸ λαμπρὴ φάση τῆς ἱστορίας τους, ἀναζήτησαν καὶ ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία τὴν ἀρχαιοελληνικὴ κληρονομιά, γιὰ νὰ δυναμώσουν τὴν αὐτοπεποίθησή τους καὶ νὰ ἐμπλουτίσουν τὸν δικό τους πολιτισμό, καθιστώντας τὴν πρωτεύουσά τους Βαγδάτη μία δεύτερη Ἀλεξάνδρεια. Καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ φανταστοῦμε σήμερα τὴν δυτικοευρωπαϊκὴ Ἀναγέννηση χωρὶς τοὺς Βυζαντινοὺς λογίους. Αὐτοὺς πού, τὸν 15ο αἰώνα, δίδαξαν στοὺς Ἰταλοὺς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ μετέφεραν στὴν Δύση τὰ χειρόγραφα μὲ τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων σοφῶν τῆς Ἑλλάδας, τὰ ὁποῖα ἀντέγραφαν, μελετοῦσαν καὶ σχολίαζαν στοὺς προηγούμενους αἰῶνες.

Λιγότερο γνωστὲς ἀλλὰ ἐξίσου ἐνδιαφέρουσες εἶναι καὶ οἱ ἀλληλεπιδράσεις ἀνάμεσα στὸν βυζαντινὸ πολιτισμὸ καὶ ἐκεῖνον ἄλλων χριστιανικῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἂν καὶ μὲ τοὺς περισσότερους ἀπὸ αὐτοὺς οἱ Βυζαντινοὶ βίωσαν μοιραῖες συγκρούσεις σὲ δογματικὰ ζητήματα, τὰ ἴχνη τῶν πολιτισμικῶν ἀνταλλαγῶν εἶναι καὶ σήμερα ὁρατὰ στὴν Γεωργία καὶ τὴν Ἀρμενία, στὶς κοινωνίες τῶν Συροϊακωβιτῶν καὶ τῶν Νεστοριανῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, καθὼς καὶ τῶν Κοπτῶν τῆς Αἰγύπτου.

Μετὰ ἀπὸ τὴν «ἐμμονή» τους γιὰ τὸ φῶς, αὐτὴ ἦταν, λοιπόν, ἡ δεύτερη καθοριστικὴ καὶ θεμελιώδης ἰδέα στὴν ὁποία ἐπέμειναν οἱ Βυζαντινοί: ἡ σοφία. Ἡ γνώση ποὺ παραλαμβάνεται, ἐπεκτείνεται, συμπληρώνεται καὶ ἀναδιαμορφώνεται γιὰ νὰ μεταδοθεῖ στὴν συνέχεια σὲ κάθε ἐνδιαφερόμενο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἀνταγωνισμοὺς καὶ συγκρούσεις πάσης φύσεως. Καὶ ἀναμφίβολα δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ βυζαντινὸς ἄνθρωπος εἶχε ἀπὸ πολὺ νωρὶς ἀφιερώσει στὴν θεία Σοφία τὸν πιὸ λαμπρὸ ναὸ ποὺ οἰκοδομήθηκε στὴν πρωτεύουσά του. Ὅπως ἀκριβῶς εἶχαν κάνει καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, χτίζοντας τὸν πιὸ φημισμένο ναό τους πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς δικῆς τους θεᾶς τῆς Σοφίας.

Ἡ μόνη ἀνάπαυλα στὴν ροὴ τοῦ χρόνου γιὰ τὴν αὐτοκρατορία ἦταν ἡ περίοδος ποὺ τὴν Βασιλεύουσα κατεῖχαν οἱ κατακτητὲς ἀπὸ τὴν Δύση, οἱ Βενετοὶ καὶ οἱ σταυροφόροι. Τότε, τὴν παράδοση εἶχαν ἀναλάβει νὰ συνεχίσουν τρία, ἀνταγωνιστικὰ μεταξύ τους, βυζαντινὰ κράτη. Ἡ Ἤπειρος, ἡ Τρα-

πεζοῦντα καὶ ἡ Νίκαια. Σ' αὐτὴν τὴν τελευταία, τὴν πόλη τῶν δύο οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐπρόκειτο νὰ συντελεστεῖ ὁ μεγαλύτερος ἄθλος ποὺ κατόρθωσε ποτὲ βυζαντινὸς αὐτοκράτορας. Ὁ Ἰωάννης Βατάτζης, καταγόμενος ἀπὸ τὸ Διδυμότειχο, προστάτευσε τοὺς φτωχοὺς γεωργοὺς καὶ αὔξησε τὴν ἀγροτικὴ παραγωγή, χωρὶς νὰ κακοκαρδίσει τοὺς μεγαλογαιοκτήμονες, ἐνίσχυσε μὲ συνέπεια τοὺς ἀκρῖτες πολεμιστές, στήριξε τὴν ἐγχώρια οἰκονομία καὶ ἀπαγόρευσε τὴν εἰσαγωγὴ εἰδῶν πολυτελείας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, φρόντισε τὴν παιδεία τοῦ λαοῦ του, θεμελίωσε καὶ χρηματοδότησε πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, ἀνέκτησε ἐδάφη ποὺ εἶχαν κατακτηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Βυζαντίου, ὄρθωσε τὸ ἀνάστημά του μὲ θάρρος ἀπέναντι στὸν πάπα καὶ ἔδωσε μὲ τὴν προσωπική του ζωὴ τὸ παράδειγμα τοῦ ἔντιμου, ἐργατικοῦ καὶ φιλάνθρωπου ἡγεμόνα. Καὶ ὅλα αὐτὰ σὲ μία ἐποχὴ ποὺ ἡ χώρα του, ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας, εἶχε μόνο ἰσχυροὺς ἀνταγωνιστὲς καὶ θανάσιμους ἐχθρούς. Σήμερα, ὁ Ἰωάννης Βατάτζης ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς θεωρεῖται ὁ πραγματικὸς ἀπελευθερωτὴς τῆς Κωνσταντινούπολης, ἀφοῦ αὐτὸς προετοίμασε, μὲ τὸ ἔργο του, τὴν ἀνάκτησή της, ποὺ πραγματοποιήθηκε λίγα χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του. Ἐξάλλου, ἡ Ἐκκλησία τὸν ἔχει κατατάξει στοὺς ἁγίους της, ἀναγνωρίζοντας τὸ γιγάντιο φιλανθρωπικό του ἔργο.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Βατάτζης ὁ Ἐλεήμων, λοιπόν, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἄξιους κυβερνῆτες τοῦ «καραβιοῦ». Κατόρθωσε τὸ μέγιστο, διαθέτοντας ἐλάχιστα μέσα, καὶ μάλιστα ἔξω ἀπὸ τὴν ἀσφάλεια τῶν τειχῶν τῆς πρωτεύουσας. Κάνοντας, θὰ λέγαμε, αὐτὸ ποὺ εἶχαν ὡς ἰδανικὸ οἱ ἀρχαῖες πόλεις-κράτη: ἐνάρετη διακυβέρνηση καὶ ἀξιοποίηση καὶ τοῦ παραμικροῦ διαθέσιμου ὑλικοῦ πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδας. Καὶ ἔχοντας μέσα στὴν φαρέτρα του τὰ ἰσχυρὰ βυζαντινὰ ὅπλα: τὸ ψυχικὸ σθένος τῶν ὑπηκόων του, τὴν κρατικὴ ἰδεολογία τῶν

προκατόχων του, τὶς ἑλληνοχριστιανικὲς καταβολὲς τοῦ πολιτισμοῦ του, ἀλλὰ καὶ τὶς διαχρονικὲς «ἐμμονές» τοῦ Βυζαντίου: τὴν πορεία πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν σοφία, πού, μεταξὺ ἄλλων, ἀποτελοῦν βάση καὶ προϋπόθεση γιὰ μία ἀληθινὰ συνετὴ διακυβέρνηση.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν προσέγγιση, μᾶλλον θὰ πρέπει νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὴν ἄποψη ὅτι τὸ Βυζάντιο, παρὰ τὰ ὅποια ἐλαττώματα καὶ τὶς ἐλλείψεις του, δικαιοῦται νὰ μὴν κατατάσσεται σὲ αὐτὸν τὸν κόσμο καὶ σὲ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ποὺ κάποιοι ὀνομάζουν «σκοτεινὸ μεσαίωνα». Κι ἀκόμη, νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι, μὲ τὰ ἀτελείωτα χρόνια τῆς ζωῆς καὶ τῆς πορείας του μέσα στὸν χρόνο, μπορεῖ νὰ μᾶς διδάξει πολλά, προσφέροντάς μας ἕνα πρότυπο ἀντοχῆς καὶ προσαρμοστικότητας, πίστης καὶ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος.

Στὸ μέτρο ποὺ γίνεται κατανοητὸ τὸ Βυζάντιο, στὸ τέλος τοῦ διδακτικοῦ ἔτους, ζητῶ ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τῆς Β΄ Λυκείου νὰ συνοψίσουν μέσα σὲ μία-δύο φράσεις τί εἶναι τελικὰ γιὰ ἐμᾶς τοὺς Νεοέλληνες ἡ βυζαντινὴ περίοδος τῆς Ἱστορίας μας. Παραθέτω δύο ἀπὸ τὶς πιὸ χαρακτηριστικὲς ἀπαντήσεις τους: «Τὸ Βυζάντιο εἶναι ἡ γέφυρα ποὺ ἑνώνει τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ κόσμο μὲ τὴν σύγχρονη Ἑλλάδα» καὶ «Ἐμεῖς σήμερα νιώθουμε μὲ περηφάνια ὅτι εἴμαστε τὰ ἐγγόνια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Μὲ τὴν ἴδια λογική, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι εἴμαστε τὰ παιδιὰ τῶν Βυζαντινῶν, οἱ ἄμεσοι ἀπόγονοί τους».

Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης,
Ἱεροκήρυκας Ἱ. Μ. Μαρωνείας & Κομοτηνῆς

Πνευματικὴ κίνηση
Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2019

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Στὴν περιοχὴ τοῦ Κρυονερίου Προσκυνητῶν τοῦ Νομοῦ Ροδόπης μέσα σὲ ἕνα ὄμορφο τοπίο, βρίσκονται οἱ νέες ἐγκαταστάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατασκηνώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς Τετάρτης, 3 Ἰουλίου 2019, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἐτέλεσε τὴν ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς πρώτης Κατασκηνωτικῆς περιόδου θηλέων εὐχηθεὶς καταλλήλως, ἐνῶ τὴν μεσημβρίαν τῆς Πέμπτης, 11 Ἰουλίου 2019, ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς δευτέρας Κατασκηνωτικῆς περιόδου ἀρρένων εὐχηθεὶς καταλλήλως.

Στὶς κατασκηνώσεις τῆς Μητροπόλεως δίδεται ἡ εὐκαιρία γιὰ ἐπικοινωνία καὶ δημιουργικὴ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν νέα γενιά. Βασικὸς καὶ μοναδικὸς σκοπὸς νὰ μορφώσει στὶς παιδικὲς ψυχὲς τὸν Χριστό.

Τὸ πρωινὸ ξύπνημα, ἡ προσευχή, ἡ ἔπαρση τῆς Σημαίας, ἡ μελέτη, οἱ ὁμαδικὲς ἐργασίες, τὸ φαγητό, οἱ ἀθλοπαιδιές, τὸ θαλάσσιο μπάνιο, τὸ παιχνίδι, ἡ ψυχαγωγία, ὁ περίπατος, οἱ συναντήσεις ὁμάδων, ἐξασφαλίζουν μιὰ ἄνετη καὶ εὐχάριστη κοινωνικὴ συμβίωση.

Ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τοὺς γονεῖς ποὺ ἐμπιστεύονται τὰ παιδιά τους στὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὡς φιλόστοργη μητέρα σκύβει μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ πά-

νω στὶς εὐαίσθητες παιδικὲς ψυχές, προσπαθώντας νὰ μεταδώσει τὴν ὀμορφιὰ καὶ τὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ἐπίσης, ἐτόνισε τὴν ἀνιδιοτελῆ προσφορὰ τῶν ἀρχηγῶν, ὑπαρχηγῶν, ὁμαδαρχῶν, στελεχῶν ποὺ διακονοῦν, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ τὴν ὑπέρβαση τοῦ ἀτομισμοῦ, τὴν κοινωνία τῶν προσώπων καὶ ἀποτελεῖ ἀξιομίμητο παράδειγμα.

ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΔΕΞΙΑΣ ΧΕΙΡΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 25 Ἰουλίου 2019, στὸν προαύλειο χῶρο τοῦ πανηγυρίζοντος Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς, πολιούχου Κομοτηνῆς, ἐπραγματοποιήθη ἡ ὑποδοχὴ τῆς θαυματουργοῦ δεξιᾶς χειρὸς τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας οὐρανοφάντορος τοῦ Μεγάλου ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου φυλάσσεται.

Ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη μέγας πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς μετ' Ἀρτοκλασίας χοροστατοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ρηγίου κ. Εἰρηναίου, Βοηθοῦ Ἐπισκόπου τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ συγχοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονος.

Ὁ οἰκεῖος Ποιμενάρχης κ. Παντελεήμων ἀρχικῶς εὐχαρίστησε τὸν προσκληθέντα Ἀρχιερέα διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον διὰ τὴν παροχὴν τῆς κανονικῆς ἀδείας ἐλεύσεως τοῦ εὐλογητοῦ σεβάσματος τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ὅσον καὶ τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Ἱερώνυμον Κάρμα, Α΄ Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Παρρησία

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ & ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ • ΕΤΟΣ ΣΤ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 23ο • ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ & ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ • ΕΤΟΣ ΣΤ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 23ο • ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

Περιοδικὸν

Παρρησία

Τριμηνιαία Ἔκδοσις
Οἰκοδομῆς καὶ Ἐνημερώσεως

Ἰούλιος-Σεπτέμβριος
ΕΤΟΣ ΣΤ΄ – ΤΕΥΧΟΣ 23ο

ΕΚΔΟΤΗΣ
Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
κ.κ. Παντελεήμων

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τηλ. 25310 22642
Fax: 25310 23439

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης
Πρωτ. Σταῦρος Κολιούσης
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Σπυρίδων Κιοσσὲς

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Γιάννης Μενεσίδης

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΑΙ
ΑΡΘΡΑ-ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Περιοδικὸν Παρρησία
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τ.Θ. 306, Τ.Κ. 69100 Κομοτηνὴ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Τυπογραφεῖον «Ἐπικοινωνία Α.Ε.»
Ἐναντι Πανεπιστημιουπόλεως
69100 Κομοτηνὴ
Τηλ. 25310 31332
E-mail: epikoinonia.ae@gmail.com

Περιεχόμενα

01.
Ἡ Κοίμηση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου
τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας
καὶ Κομοτηνῆς κ.κ. Παντελεήμονος

04.
Ἡ παγκόσμιος Ὕψωσις
τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ
Ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης, Ἱεροκήρυκας
Ἱ. Μ. Μαρωνείας & Κομοτηνῆς

08.
Μιλώντας γιὰ τὸ Βυζάντιο
στοὺς σημερινοὺς νέους
Γεώργιος Βογιατζῆς
Βυζαντινολόγος, Δρ. Ἱστορίας

15.
«Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις»
Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ.
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης,
Ἱεροκήρυκας Ἱ. Μ. Μαρωνείας & Κομοτηνῆς

Ἡ Κοίμηση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου

Ἀποκορύφωσις τῆς πνευματικῆς προετοιμασίας τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Αὐγούστου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑορτῶν ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ πανίερο πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου εἶναι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ χαρακτηριζομένη ὡς: «κοίμησις ἔνδοξος, ἱερὰ καὶ πανεύφημος».

Τρία εἶναι τὰ κύρια θεολογικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἑορτῆς:

Ἡ Θεοτόκος γεύθηκε τὸν φυσικὸ θάνατο, χωρίσθηκε ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ ἡ μὲν ψυχὴ παραδόθηκε στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ σῶμα κατετέθη ἐν τάφῳ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων στὴν Γεθσημανή.

Ἡ Θεοτόκος εἶχε ὅμοια μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους φύση, γι' αὐτὸ διῆλθε ἀπὸ τὸν θάνατο, ὅπως διέρχονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ὅμως, τὸ πανακήρατο σῶμα Της δὲν ὑπέστη τὴν μετὰ θάνατο φθορὰ καὶ διάλυση. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει ὅτι ὅπως κατὰ τὴν γέννηση τοῦ Κυρίου παρέμεινε παρθένος καὶ ἀδιάφθορος, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν κοίμηση τὸ σῶμα Της φυλάχθηκε ἀδιάλυτο. Γι' αὐτὸ καὶ ψάλλει ὁ Ὑμνωδὸς σήμερα: «Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὅροι, ἐν σοὶ Παρθένε ἄχραντε...». Τὸ νεκρωμένο πάντιμο σῶμα Της, τῇ κελεύσει τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ Της, «ζωοποιήθηκε», ἑνώθηκε μὲ τὴν ψυχή Της, μετέστη στοὺς οὐρανοὺς συμμετέχοντας στὴν δόξα τοῦ Υἱοῦ Της.

Ἔτσι μόνη ἡ Θεοτόκος ἀναστήθηκε πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως ποὺ προσ-

δοκοῦμε καὶ ὁμολογοῦμε στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως. Γι' αὐτό, γιὰ ἐμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, ἡ ἡμέρα αὐτὴ εἶναι δοξαστικὴ καὶ χαρμόσυνη.

Στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ Κυρία Θεοτόκος κατέχει κεντρικὴ θέση. Μὲ τὴν ὑπακοή Της προσωποποιεῖ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, ὅπως κάποτε ἡ Εὔα μὲ τὴν παρακοή της συμπαρέσυρε στὸν ὄλεθρο αὐτὸ τὸ γένος. Ἔγινε λοιπὸν «ὁλκὰς τῶν θελόντων σωθῆναι», τὸ πλοῖο δηλαδὴ ποὺ διαπορθμεύει ὅλους ὅσοι θέλουν νὰ σωθοῦν. Μὲ τὸν τόκο τῆς Παρθένου Μαρίας λύθηκαν τὰ δεσμὰ τῆς Εὔας. Τὸ «ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα» καταλύθηκε μὲ τὴν φωνὴ τοῦ Ἀρχαγγέλου «χαῖρε, Κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ».

Ἡ Θεοτόκος στέκεται πάνω ἀπ' ὅλους τοὺς ἁγίους, γι' αὐτὸ τὴν ὀνομάζουμε Παναγία. Οἱ θεοφόροι Πατέρες διδάσκουν ὅτι ἡ Παναγία δὲν διέπραξε καμία ἁμαρτία στὴν ζωή Της. Ἡ καρδιὰ καὶ τὸ σῶμα Της ἦταν ἁγνότατα. Ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα καὶ διάνοια ἀδυνατεῖ κατ' ἀξίαν νὰ ὑμνήσει τὴν καθαρότητα, τὴν δόξα, τὰ μεγαλεῖα Της. «Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, εὐφημεῖν πρὸς ἀξίαν· ἰλιγγιᾷ δὲ νοῦς, καὶ ὑπερκόσμιος, ὑμνεῖν σε Θεοτόκε».

Ὅλη τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὸ πάναγνο πρόσωπό Της, ὁ πιστὸς λαός μας τὴν ἔχει ἐνστερνιστεῖ, γι' αὐτὸ ὑπερβαλλόντως τιμᾶ ὀρθοδόξως τὴν Θεοτόκο Μαρία, πιστεύοντας τὸ κηρυττόμενο ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο ὅτι: «Παρθένος ἡμᾶς ἐξέβαλε τοῦ Παραδείσου, διὰ Παρθένου ζωὴν εὕρομεν αἰώνιον», καὶ τὴν παρακαλοῦμε ὅπως «προσάγῃ τὴν ἡμετέραν προσευχήν, τῷ Υἱῷ αὐτῆς καὶ Θεῷ ἡμῶν».

Σ' Αὐτὴν προστρέχουμε καὶ παρηγορούμεθα ὅταν οἱ ζάλες τοῦ βίου μᾶς κυκλώνουν «ὥσπερ μέλισσαι κηρίον». Χωρὶς τὴν Παναγία ἡ ζωή μας θὰ ἦταν ἄχαρη καὶ πτωχή. Αὐτή, ἡ πανυπέραγνη ὑψηλοτέρα τῶν οὐρανῶν γιὰ δύο χιλιετίες εἶναι τὸ καύχημα, ἡ παρηγορία, ἡ ἐνίσχυση τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἔνδοξης Ρωμαίικης αὐτοκρατορίας, τὸ θαυματουργὸ εἰκόνισμά Της αὐτὸ τῆς Ὁδηγήτριας, ἔπαιρναν μαζί τους οἱ αὐτοκράτορες, γιὰ νὰ ὁδηγεῖ τὰ στρατεύματά τους στὴν νίκη κατὰ τοὺς ἀγῶνες τους ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Αὐτὴν ἐπικαλούμεθα σήμερα στοὺς πνευματικούς μας ἀγῶνες γιὰ νὰ συντρίβουμε τὶς ἐλεπόλεις τοῦ διαβόλου. Γι' αὐτὴν μυριάδες ψυχῶν ἀφιερώθηκαν στὸ διάβα τῶν αἰώνων καὶ τὴν ὑπηρέτησαν σὲ ναούς, μοναστήρια καὶ ἱερὰ σεμνεῖα. Γι' αὐτὴν καὶ τὶς θαυματουργικὲς ἱερὲς εἰκόνες Της ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης οἱ ὀρθόδοξοι γιὰ νὰ τὶς προσκυνήσουν εὐλαβικά.

Ἂς προστρέχουμε πρὸς Αὐτὴν μὲ πίστη ὅτι ἡ Δέσποινα τοῦ κόσμου μεσιτεύει στὸν Υἱό Της γιὰ τὴν σωτηρία μας ἐπειδὴ ἐμεῖς δὲν ἔχουμε παρρησία στὸν Θεὸ γιὰ τὰ πολλά μας ἁμαρτήματα, ἐνῶ ἡ δική Της μεσιτεία πολλὰ ἰσχύει πρὸς εὐμένειαν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ.

Ἂς τιμήσουμε, ἰδιαίτερα σήμερα, τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἂς προετοιμαστοῦμε νὰ ὑποδεχθοῦμε τὸ θαυματουργικὸ εἰκόνιμά Της τὸ «ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ» ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος στὶς 19 Μαΐου τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2020. Ἔτσι θὰ τὴν ἔχουμε βοηθό μας στὸν παρόντα βίο ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἐξόδου μας ἀπὸ τοῦτο τὸν κόσμο μεσίτρια, ὥστε νὰ ἀναδειχθοῦμε κληρονόμοι τῆς ἀπορρήτου δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ Μητροπολιτικό μας Ναό, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἀρχαιότερο Θεομητορικὸ ἐνδιαίτημα καὶ καύχημα τῆς Ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀκριτικῆς ἀλλὰ καὶ Θεοτοκοφρουρήτου Μητροπόλεώς μας, ἀπονέμω τὴν ἀρχιερατικήν μου εὐλογίαν ἐπικαλούμενος τὶς ἀκοίμητες πρεσβεῖες Της πρὸς ἅπαντας τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς ποὺ τιμοῦν σήμερα τὸ πανίερο πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ο ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Τεῦχος 23ο • Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2019

Ἡ παγκόσμιος Ὕψωσις τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ

Ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης,
Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ἔτους, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἑορτὴ τοῦ Γενεθλίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοποθετεῖται ἡ «παγκόσμιος Ὕψωσις τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ». Σύμφωνα μὲ τὴν ἱερὰ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀμέσως μετὰ τὴν εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ ἁγία Ἑλένη τὸν ἀσπάσθηκε καὶ τὸν παρέδωσε στὸν πατριάρχη Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος ὕψωσε ψηλὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ τὸν δοῦν οἱ παρευρισκόμενοι χριστιανοί. Ἕνα παρόμοιο περιστατικὸ ἔγινε λίγα χρόνια μετά, τὸ 335, τὴν ἐπομένη τῶν ἐγκαινίων τοῦ πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ πατριάρχης ὕψωσε καὶ πάλι τὸν Σταυρὸ καὶ εὐλόγησε τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν, τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν, ποὺ εἶχαν συρρεύσει στὴν ἁγία πόλη γιὰ τὴν τελετὴ τῶν ἐγκαινίων καὶ παραλλήλως ζητοῦσαν νὰ προσκυνήσουν τὸ ἱερώτατο σύμβολο τοῦ χριστιανισμοῦ. Γιὰ μία τρίτη καὶ τελευταία φορὰ πραγματοποιήθηκε ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ συγκεκριμένα τὸ ἔτος 628. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ ὁ αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειος πολεμᾶ τοὺς Πέρσες. Ὁ λαὸς αὐτός, πρὸ 14 ἐτῶν, ἔχει καταλάβει τὴν Παλαιστίνη καὶ ἔχει ἁρπάξει ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τὸν Τίμιο Σταυρό. Ὁ Ἡράκλειος νικᾶ καὶ ἐπανακτᾶ τὸν Σταυρό. Στὶς 14 Σεπτεμβρίου ἔρχεται στὰ Ἱεροσόλυμα φέροντας στοὺς ὤμους του τὸν Σταυρό. Εἶναι ἀνυπόδητος καὶ φτωχικὰ ντυμένος. Φθάνει στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ παραδίδει τὸν Σταυρὸ στὰ χέρια τοῦ πατριάρχη Ζαχαρία. Ἐκεῖνος ὑψώνει τὸν Τίμιο καὶ Ζωοποιὸ Σταυρὸ καὶ εὐλογεῖ τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν, ψάλλοντας γιὰ πρώτη φορὰ τὸν γνωστὸ ὕμνο: «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου ...». Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μέχρι σήμερα, ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾶ μὲ ἐπισημότητα τὴν μεγάλη ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ συνοδεύεται μὲ αὐστηρὴ νηστεία (ξηροφαγία). Λόγῳ δὲ τῆς σπουδαιότητός της ἡ ἑορτὴ προκαταγγέλλεται τὴν Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως καὶ παρατείνεται τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὕψωσιν. Ἡ ἑορτὴ συγκαταριθμεῖται στὶς ἀκίνητες δεσποτικὲς ἑορτές, δηλαδὴ ἐκεῖνες ποὺ ἀναφέρονται στὸ πρόσωπο καὶ τὴν ζωὴ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ καὶ τιμῶνται σὲ συγκεκριμένη (ἀκίνητη) ἡμερομηνία τοῦ χρόνου. Τὴν ἡμέρα αὐτή, καθὼς ὁλοκληρώνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὄρθρου καὶ λίγο πρὶν ἐκκινήσει ἡ Θεία

Η ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
PORT PAYÉ
ΚΟΜΟΤΗΝΗ
Αρ. Αδ.
ΕΛΛΑΣ-HELLAS
ΕΛΤΑ Hellenic Post

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως τῶν προσκυνητῶν στὰ Πανάγια Προσκυνήματα, ἅπαντες προσεκύνησαν τὸν φρικτὸν Γολγοθᾶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸν Πανάγιον καὶ Ζωοδόχον Τάφον, μετέβησαν δὲ ἀκολούθως στὴν αἴθουσαν τῆς ἕδρας τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ὅπου ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου Αὐτῆς Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. κ. Θεοφίλου τοῦ Γ΄, ἐγκαρδίως ἀπευθύνοντος λόγους οἰκοδομῆς καὶ παρακλήσεως περικοσμήσαντος κατόπιν τὸν Ἐπίσκοπον μετ' Ἀρχιερατικοῦ Ἐγκολπίου, καὶ τοὺς μὲν Κληρικοὺς μετὰ Σταυροῦ ἐπιστηθίου, τοὺς δὲ λαϊκοὺς μετ' εὐλογίας.

Ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ δῆμος τῶν προσκυνητῶν ἀκολούθησε τὴν ὁδὸν τοῦ Μαρτυρίου καὶ ἐπεσκέφθη μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γῆν τὸ Θεοδέγμον σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Γεωργίου Χοζεβᾶ, τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα, τὴν Ναζαρέτ, τὴν Κανᾶ, τὸ Θαβώρ, τὸ Σαραντάριον, τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Γερασίμου τοῦ Ἰορδανίτου, ὡς καὶ τὰ προσκυνήματα ἐντὸς τῆς παλαιᾶς πόλεως.

Μὲ τὴν κανονικὴν Πατριαρχικὴν ἄδειαν καὶ εὐλογίαν ὁ Ποιμενάρχης τῆς κατὰ Μαρώνειαν καὶ Κομοτηνὴν Ἐκκλησίας ἐτέλεσε δύο ἱερὰς Ἀγρυπνίας στὸν Πανάγιον Τάφον, μίαν ἐπίσης στὸν φρικτὸν Γολγοθᾶ, ἐνῶ μετέσχε τὴν κυριώνυμον ἡμέραν τῆς Παγκοσμίου Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ στὴν πανηγυρικὴν Πατριαρχικὴν Θείαν Λειτουργίαν, προσηυχήθη δὲ ὑπὲρ ὑγείας, προόδου καὶ εὐημερίας τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὡς καὶ τῆς Θράκης.

Δικαστικὸ Μέγαρο Ροδόπης ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου δικαστικοῦ ἔτους.

Ὁ Σεβασμιώτατος κατὰ τὴν προσλαλιάν του εὐχαρίστησε τοὺς δικαστικοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐργαζομένους ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Θέμιδος καὶ ἐπικαλέστηκε τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ προστάτου τῶν Νομικῶν Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου πρὸς ἀπρόσκοπτον συνέχισιν τῆς διακονίας τους.

ΙΕΡΑ ΑΠΟΔΗΜΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΩΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. κ. Θεοφίλου τοῦ Γ΄ ἐπραγματοποιήθη ἱεραποδημία στοὺς Ἁγίους Τόπους, ἡγουμένου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονος, συνοδευομένου ὑπὸ Κληρικῶν καὶ τεσσαράκοντα ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 23ης ἕως 30ῆς Σεπτεμβρίου 2019.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἐτέλεσε τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 12 Σεπτεμβρίου 2019, στὸν Ἱερὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγιασμοῦ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ Κοινωνικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ προέκτασιν τοῦ ἐπιτελουμένου κοινωνικοῦ ἔργου καὶ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ὁλόθυμον θυσιαστικὴν προσφορὰν Καθηγητῶν τῆς πόλεώς μας, λειτουργεῖ δὲ ὡς ἐνισχυτικὴ διδασκαλία διὰ τὴν ἐπιπλέον ὑποβοήθησιν τῶν νέων τῆς Ἐπαρχίας μας μὲ σκοπὸν τὴν ἐπιτυχίαν τους.

Κατὰ τὴν προσφώνησίν του ὁ Σεβασμιώτατος καλωσόρισε τὰ παιδιὰ καὶ τὰ προέτρεψε νὰ μὴν ἀποσποῦν τὴν προσοχήν τους ἀπὸ τὴν προσφερόμενη σὲ αὐτὰ γνώση, ἀλλὰ μὲ πίστη στὸν Θεό, βοήθεια ἀπὸ τοὺς Καθηγητὲς καὶ καθοδήγηση ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, νὰ γίνουν πρωτίστως χρήσιμοι ἄνθρωποι στὴν κοινωνία καὶ ἔπειτα καλοὶ ἐπιστήμονες.

Ἐπιπλέον, εὐχαρίστησε τοὺς προαιρετικῶς συμμετέχοντες Καθηγητές, οἱ ὁποῖοι ἀξιοποιοῦν τὸν ἐλεύθερο χρόνο τους θυσιαστικῶς καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν νέων. Εἰς τὸ τέλος, διένειμε τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, διάφορα εἴδη γραφικῆς ὕλης ὡς εὐλογία καὶ εὐχήθηκε δεόντως.

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΡΟΔΟΠΗΣ

Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐτέλεσε τὴν Παρασκευήν, 20 Σεπτεμβρίου 2019, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων στὸ

διὰ τὸν ὑποβληθέντα κόπον τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου, ἐν συνεχείᾳ δὲ τοὺς παρισταμένους τοπικοὺς Ἄρχοντας, τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Στρατοῦ, τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Τροχαίας, τῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων, καὶ πάντας τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς πανηγύρεως.

Ἐπὶ τῷ τέλει, ἔλαβε χώρα ἡ λιτάνευσις τῆς ἱερᾶς Εἰκόνος καὶ τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου, προηγηθείσης τῆς Στρατιωτικῆς μουσικῆς, ἐνῶ κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῆς εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς πολυμελεῖς χοροὶ ἱεροψαλτῶν ἔψαλλον τὴν παράκλησιν πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον.

ΤΑ ΕΓΚΩΜΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης, 13 Αὐγούστου 2019, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον στὸν Ἱερὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἠγήθη τῆς ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ λιτανεύσεως τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Θεομητορικοῦ σώματος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐψάλησαν τὰ Ἐγκώμια ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὡς καὶ πολυμελοῦς χορωδίας ἱεροψαλτῶν καὶ νέων.

Ἀκολούθως, ὁ Ποιμενάρχης ἡμῶν κ. Παντελεήμων ἀπηύθυνε λόγον οἰκοδομῆς πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα ἀναφερθεὶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ μεγάλου γεγονότος τῆς κοιμήσεως καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς μεταστάσεως τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου καὶ εὐχήθηκε καταλλήλως.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἐτέλεσε τὸ πρωί τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 2019 τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγιασμοῦ μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων εἰς δύο Δημοτικὰ καὶ ἅπαντα τὰ Σχολεῖα τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως τῆς πόλεως τῆς Κομοτηνῆς, ἐνῶ ἀπηύθυνε ἐγκάρδιο μήνυμα συμπαράστασης τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἰδίου προσωπικῶς εἰς τὸν ἀγῶνα, τὶς ἀγωνίες καὶ τὸν κόπον τῶν νέων γιὰ τὴν κατάκτησιν τῆς γνώσεως.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

